

Олександр КИРИЧЕНКО

м. Миколаїв

НОВІТНІ ДОКТРИНИ ТА КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТЯНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАПРОШЕННЯ ДО ДИСКУСІЇ

Вказані передумови необхідності розробки принципово нових доктрин і концепцій юридичної освітньої діяльності. Викладено сутність нової доктрини безкоштовної і доступної чотирнадцятирівневої юридичної освіти та її навчального забезпечення. Розкрито сутність нової доктрини звичайної, полегшеної та особливої шкільної освіти та отримання некваліфікованої робочої, загальнолюдської і потенційної шкільної компетентності. Розглянуто положення нової доктрини сутності і співвідношення базисного, спеціалізованого університетського та академічного освітніх рівнів. Викладено сутність нової мовної доктрини, співвідношення науки, навчального предмета і навчальних дисциплін, структури освітніх компетентностей і низки інших нових доктрин і концепцій освіти.

Ключові слова: освітні рівні, освітня компетентність, мовна доктрина, навчальний предмет, навчальна дисципліна.

Стаття надійшла до редколегії 13.01.2017

УДК 78.078.68:378.015.3

Алла КОЗИР, Елеонора КУЧМЕНКО

м. Київ

Innagek68@mail.ru

ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВИКЛАДАЧА МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядається професійне становлення викладачів в галузі образотворчого і музичного мистецтва, аналізуються теоретико-методичні основи їх професіоналізації в системі безперервної освіти.

Ключові слова: педагогіка, соціогуманітарні знання, історіографія, музичне та образотворче мистецтво, професійний розвиток, безперервна педагогічна освіта.

В умовах постнеокласичної раціональності активізувалися процеси самовиявлення індивіда, його експансії в культуру, що зумовило глобальну педагогічну потребу вдосконалення гуманістичних засобів гармонізації відносин особистості зі світом і собою. На цивілізаційні виклики світова спільнота відповіла низкою науково-педагогічних проєктів, зафіксованих у документах Міжнародної організації праці, Ради Європи, Болонського процесу і спрямованих на втілення парадигми «освіта крізь життя». У доповіді ЮНЕСКО «Моніторинг освіти для всіх» (2008) пріоритетною кадровою політикою проголошено було забезпечення єдиних умов для успішного професійного зростання педагогів, оскільки за прогнозами соціологів людству знадобиться понад 18 мільйонів представників педагогічної професії. В Україні означені мета та концепти відображено у державних програмних документах – «Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті» (2002), Законі України «Про вищу освіту» (2002), «Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський

простір» (2004), «Концепції післядипломної освіти України» (2005), «Концепції трансформації вищої освіти в Україні на початку XXI століття» (2007), проєкті «Концепції гуманітарного розвитку України до 2020 р.» (2012), Законі України «Про професійний розвиток працівників» (2012) та ін.

Розвиток особистості в усіх сферах життєдіяльності є тим глобальним питанням, яке пронизує всю історію соціогуманітарного знання, зокрема його філософської, психологічної, професійно-педагогічної та мистецької галузей. Сучасний стан вивчення проблеми організації різних векторів професійного розвитку особистості викристалізовується в змісті таких наукових напрямів, як: акмеологія, андрагогіка, дидактика, педагогіка, педевтологія, професіографія, психологія праці, соціологія, філософія освіти та ін.

Наукова рефлексія різних аспектів професіогенезу педагога зафіксована у наукових працях А. Алексюка, В. Андрущенко, В. Бондаря, А. Деркача, І. Зязуна, В. Кременя, А. Козир, Н. Сегеди, Н. Гузій, О. Шевнюк та ін. Вітчизняна наукова думка постійно демонструє дослідницький ін-

терес до мистецько-педагогічних проблем розвитку особистості на різних етапах і напрямках професіоналізації. Питання підготовки фахівців до професійної діяльності у сфері мистецтва, багаторівневої професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів, педагогів образотворчого мистецтва, їх професійного становлення, формування духовної і професійної культури, професійної майстерності, виконавської надійності досліджуються у працях Є. Барбіної, О. Єременко, Н. Гуральник, А. Козир, Е. Кучменко, О. Олексик, О. Отич, Г. Падалки, Т. Танько, О. Хижної, В. Шулґіної, О. Щолокової, Д. Юника, О. Шевнюк, І. Туманова та ін.

Проте, слід зазначити, що дослідження, які проводяться, потребують свого подальшого розвитку щодо музичної та образотворчої педагогічної теорії в контексті професійного розвитку викладача в галузі мистецтва вищої педагогічної школи відповідно до сучасних світоглядних пріоритетів, які орієнтують на переосмислення традиційних цінностей **педагогіки**, а також способів їхньої трансформації в освітню практику як мистецтва людинотворення, засобу самовіднайдення людиною найтонших духовних джерел самості, краси і чуттєвості світосприймання [1]. З огляду на потребу сучасної науки у фундаменталізації досліджень, лишаяються недостатньо визначеними методологічні та теоретично-методичні засади професійного розвитку викладача як музичного, так і образотворчого мистецтва в системі безперервної педагогічної освіти, що уможливають категоріальне наповнення цього феномена цивілізаційними смислами й культуровідповідним змістом [2]. Також, потребують свого подальшого обґрунтування концепції й визначення формально-процесуальної моделі професійного розвитку викладача музичного та образотворчого мистецтв як людино- і культуротворчого феномену; розробка педагогічного забезпечення професійного зростання особистості в еволюційному бутті професійної діяльності педагога в галузі мистецьких дисциплін [3].

Окреслені аспекти проблеми професійного розвитку викладача з мистецькознавчих дисциплін визначають її актуальність для вітчизняних соціокультурних і педагогічних реалій і виявляються в суперечностях між: світоглядною значущістю цивілізаційних ідей холізму, коеволюції, континуума, цілісного розвитку особистості й середовища та історично зумовленою обмеженістю вітчизняних традиційних

методологічних підходів до професіоналізації у галузях образотворчого і музичного мистецтва як кваліфікаційно фрагментарного й фінітного процесу професійного становлення фахівця; науковою перспективністю постнеокласичного трактування феномену розвитку, виробленого в соціогуманітарному знанні, й відсутністю культурно-відповідних систематизованих методологічних підвалин цілісного вивчення професійного розвитку особистості викладачів образотворчого і музичного мистецтв в системі безперервної педагогічної освіти як соціокультурного педагогічного явища; розмаїттям галузевих теорій педагогічної професіоналізації і недостатністю фундаментального категоріального опрацювання музично-педагогічної сутності й змісту професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтва в теорії та методиці професійної освіти й музичного навчання; широким запитом на оновлення технологій для оптимального функціонування цивілізаційної парадигми «освіти крізь життя» й браком науково обґрунтованої методики педагогічної організації професійного розвитку в системі безперервної педагогічної освіти викладачів образотворчого і музичного мистецтв.

За мету поставлено історіографічний огляд теоретико-методичного обґрунтування засад професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтв в умовах безперервної педагогічної освіти. Виходячи з мети окреслені наступні завдання: історіографія визначення методологічної основи професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтв в системі безперервної освіти, а також, проаналізувати історіографію концептуальної моделі змісту професійного розвитку викладачів цих галузей; здійснити історіографічний аналіз стану інституціоналізації професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтв і безперервній педагогічній освіті та виявити її системний потенціал у практичному розв'язанні поставленої проблеми.

Провідною ідеєю дослідження є положення про те, що професійний розвиток викладачів образотворчого і музичного мистецтв відбувається за принципом реінтеграції наукової, педагогічної, методичної, художньої, виконавської кваліфікацій як континууму оновлення його особистісно-професійної цілісності, що регулюється образотворчо-педагогічною та музично-педагогічною якістю професійної реальності та її суб'єктів, визначається функціями професій-

ного зростання і сформованістю індивідуально-професійного ресурсу, забезпечується системною організацією безперервної педагогічної освіти. Окреслену концептуальну ідею професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтв в системі безперервної педагогічної освіти утворюють концепти, що визначають теоретичні і методичні засади поставленої нами мети, а саме: історико-методологічний концепт, науково-теоретичний концепт, організаційно-методичний концепт, рефлексивний концепт. Для реалізації основних завдань пропонується використовувати теоретичні та емпіричні методи через призму історіографічного аналізу [4].

Історико-методологічний концепт полягає в цілісному вивченні соціокультурного процесу професійного розвитку викладачів образотворчого і музичного мистецтв, яке базується на врахуванні історіогенезу наукового осмислення явища розвитку людини в соціогуманітарному знанні, традиціях розвитку особистості засобами образотворчо-музично-педагогічної професії та на наукових підвалинах постнеокласичної парадигми. Осмислення історичної динаміки наукового оформлення соціокультурного явища розвитку у філософську категорію вказує на постійний інтерес людства до феномену руху, змін у часі й просторі та дає змогу виокремити філо-, онто-, актуалгенез як основні наукові напрями її опрацювання в соціогуманітарному знанні [5]. Вивчення становлення категорії розвитку як родової щодо досліджуваного поняття професійного розвитку викладачів образотворчого та музичного мистецтв уможливило виокремлення серед численних концептуальних філософських ідей такі, що відбивають культурні смисли її розуміння в історично сформованих і науково обґрунтованих моделях: космологічній, теологічній, раціоналістичній, трансцендентальній, ідеалістичній, діалектично-матеріалістичній, феноменологічній, екзистенційній, антропоцентрованої, холістській, творчо-еволюційній, синергетичній, комплексно-еволюційній тощо. Евристично потужними для виявлення сутності професійного розвитку особистості визначено постмодерністські філософські концепції коєволюції (Е. Янч, В. Лекторський, Н. Меднікова), емерджентного матеріалізму (Л. Морган, А. Бергсон), синергетики (І. Пригожин, Г. Хакен), біофілософії (теорії віталізму – А. Шаталов, Ю. Олійник), пост-постмодернізму (П. Куртці), теорію

адаптації особистості – «футурошок» (Е. Тофлер). В означених концептуальних ідеях, що найбільш повно відображають наявну категоріальну картину світу, розвиток схарактеризовано як складно організоване стадіально-циклічне явище зміни-збереження; як закономірну, цілеспрямовану зміну матеріальних та ідеальних об'єктів, унаслідок якої формується їх новий якісний стан.

Теорії розвитку людини вивчаються в усіх школах і напрямах психології: біо-психо-генетичному (З. Фрейд, А. Фрейд, Е. Ріксон та ін.), екзистенційному (Ж. Піаже, К. Юнг, Г. Олпорт, А. Маслоу та ін.), культурно-історичному (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонтьєв, Е.Кучменко та ін.), системно-еволюційному (Ш. Блер, К. Роджерс, С. Рубінштейн, В. Франкл, Г. Костюк та ін.) тощо. У вітчизняній психологічній думці в цьому напрямі основний акцент робиться на історично-еволюційній сутності життєтворчої активності людини (І. Бех, В. Семиченко, В. Шатенко, Т. Титаренко, В. Ямщицький та ін.). У сучасних психологічних дослідженнях розвиток визначено як поєднання закономірних і випадкових, передбачуваних і непередбачуваних, причино-зумовлених і схоластичних чинників, що сприяють виникненню якісно нових «емерджентних» утворень і властивостей, які раніше не прогнозувались, не були зумовлені наявними причинами, що закладає педагогічний потенціал дослідження цього феномену.

Розвиток людини з позицій методологічного апарату педагогічної науки представлений фундаментальними концепціями розвитку особистості, основними з яких є природничонаукова (М. Вебер, П. Кропоткін та ін.), прагматично-раціоналістська (А. Макаренко, Дж. Дьюї та ін.), гуманістична (А. Комбе, К. Роджерс та ін.), провіденціалістська (М. Бердяєва, В. Розанов, Ф. Ніцше та ін.), трансформаційна (К. Корсак та ін.), холістська, інтеграційна (О. Вознюк, О. Дубасенюк та ін.), людиноцентрована (В. Андрущенко, І. Зязун, В. Кремень та ін.) Вітчизняні освітні моделі вибудовуються відповідно до гуманістичної парадигми, у якій акцентується на розвитку самодостатньої особистості шляхом масштабної демократизації освітніх процесів на тлі сучасних цивілізаційних явищ. Особливий практичний інтерес означена парадигма становить для образотворчо-музично-педагогічної реальності й потребує наукової рефлексії шляхів свого втілення, у зв'язку з чим розробка цілісної концепції професійного розвитку ви-

кладача і галузі образотворчого і музичного мистецтв (ПР ВОММ) і створення необхідної педагогічної системи для її забезпечення впродовж усього професійного шляху особистості набувають актуальності.

Історичні витоки становлення вищезазначеної проблеми криються в низці наявних соціально-політичних, історико-культурних обставин, зумовлених функціонуванням суспільних імперативів культурних процесів, які відбиваються в практиці соціальних інститутів опанування образотворчого і музичного мистецтв [5]. Застосування ретроспективно-аналітичного методу до вивчення витоків проблеми ПР ВОММ дало змогу виділити історичні періоди й визначити у вітчизняній культурно-освітній традиції специфіку становлення й еволюції першорядних ідей розвитку особистості засобами образотворчо-музично-педагогічної професії у сучасному педагогічному проблемі як теорії та методики образотворчого і музичного навчання, так і теорії і методики професійної освіти [3].

Із прадавніх часів і до X століття порушена проблема зароджувалася в ідеях пізнання образотворчого мистецтва та музики як елементи цілісної науки. У період з X – до першої половини XVII ст. це розв'язувалося шляхом накопичення досвіду щодо опанування образотворчого і музичного мистецтв як Божественного феномену; організації культової образотворчої та музичної освіти. З другої половини XVII ст. – до 1916 р. відбувались диференціація як в галузях образотворчого мистецтва та і музики в різних соціокультурних системах (освітніх, культових, соціальних), еволюція освітніх форм передавання відповідного досвіду, конкретизація змісту професійної діяльності в галузі образотворчо-музичного мистецтва. Період 1917–1990 рр. у вітчизняній образотворчо-музично-педагогічній традиції позначився систематизацією освітніх практик наслідування різновидів образотворчого, музичного педагогічного досвіду, ідеологізацією змісту професійної освіти викладачів образотворчого і музичного мистецтв. З 1991 р. й до сьогодні активізується трансляція професій музиканта-педагога та педагога образотворчого мистецтва в культурний простір, розширення меж їх професійної діяльності, персоналізація професійних норм та потреба особистості в педагогічному забезпеченні їх оновлення в образотворчо-педагогічній і музично-педагогічній реальностях, усвідомлення супе-

речностей між можливостями образотворчо-педагогічної та музично-педагогічної теорій і практики для вирішення питань професійного розвитку викладача образотворчого і музичного мистецтв в системі безперервної педагогічної освіти [3].

Виходячи з вищезазначеного щодо розгортання ідеї розвитку особистості засобами професій педагога образотворчого мистецтва і музиканта-педагога у вітчизняних традиціях їх становлення, дає підстави вважати, як зазначає Н. Сегеда, і ми цю думку поділяємо, що витоки проблеми професійного розвитку викладача як музичного так і образотворчого мистецтва закладено: в ідеях особистісно-професійних змін що регулювались провідною парадигмою суспільного розвитку; у традиціях викладання образотворчого і музичного мистецтв як персоналізованого передавання-збереження художньо-виконавського досвіду; в динаміці цілей і цінностей професійного розвитку виконавсько-музичного мистецтва відповідно до історично сформованих гностичної, релігійної, соціальної, ідеологічної та ін. функцій музичного мистецтва (що можна віднести і до образотворчого мистецтва) [6]. Сучасні культурні смисли розвитку особистості засобами образотворчо-музично-педагогічної професії орієнтують на еволюціонуючи спів-буття викладача вищезазначених галузей мистецтва і професійної образотворчо-музично-педагогічної реальності, яке має забезпечуватись системою безперервної педагогічної освіти [3].

Слід відмітити, що методологічні основи дослідження ПР ВОММ, що базується на постнеокласичній науковій парадигмі, утворені логемами підходів загально-філософського (коеволюційний, синергетичний, холистський), загально-наукового (системно-кібернетичний, культурологічний, цивілізаційний, гуманітарний), конкретно-наукового рівнів пізнання (акмеологічний, андрагогічний, праксіологічний, ресурсний, феноменологічний), дають ґрунтовне уявлення про цілісні об'єктивні взаємозв'язки професійного розвитку особистості в системі безперервної педагогічної освіти (СБПО) як соціокультурного явища і складно організованого процесу [6]. Об'єктивні зв'язки ПР ВОММ розкриває сформульований зміст логем виокремлених підходів, а саме:

1. Загальнофілософського рівня – еволюція і організації системних параметрів професійного розвитку особистості зумовлена фінітною

природою резервів саморозвитку й водночас компенсується зовнішньою системою більш високкого рівня, що вказує на можливості керування ним. Професійний розвиток особистості і система безперервної педагогічної освіти є динамічною цілісністю. Буттєва сутність професійного розвитку особистості в системі безперервної педагогічної освіти полягає в реальному наповненні відчуттям життя усіх процесів і професійних відношень, що утворюють її життєвий світ. Професійний розвиток особистості у СБПО полягає в самоорганізації взаємозв'язків мегарівня галузі, макрорівня цілісності особистості викладача і мікрорівня професії.

2. Загальнонаукового рівня – професійний розвиток особистості детермінований культуровідповідною СБПО. Рівень професійного розвитку особистості нерозривно пов'язаний із рівнем досконалості професійної спільноти. Професійний розвиток особистості педагога мистецьких дисциплін (образотворче, музичне), визначається людськими смислами художньо-педагогічних професій, реалізуючі культурні потреби в духовному зростанні себе й іншого. Художньо-естетична сутність професійного розвитку особистості педагога музичних дисциплін зумовлюється людино- і культуротворчими функціями педагогіки і образотворчо-музичного мистецтва, що формують культуру почуття особистості як естетичний засіб гармонізації стосунків людини із собою, соціумом, природою і мистецтвом.

3. Конкретно наукового рівня – ПР ВОММ і СБПО виявляє динаміку досягнень у професійній галузі, їх інтеграцію з освітнім, соціальним, художнім простором. ПР ВОММ реалізується в межах системи «особисть – суб'єкт – індивідуальність – професійне образотворчо-музично-педагогічне середовище», де перші три підсистеми актуалізуються підсистемою професіонала, що вимагає континууму оновлення у СБПО, ПР ВОММ має практичну успішність якщо професійна діяльність набуває образотворчо-музично-педагогічної якості – «аксіологічно-прагматичного» показника позитивного емоційного прийняття й об'єктивації смислу соціально-культурної місії науково-педагогічного працівника образотворчо-музично-педагогічної галузі. Феномен ПР ВОММ об'єктивно визначається в індивідуальній стратегії самотворення засобами образотворчо-музично-педагогічної професії, зумовленого динамічною цілісністю потенціалу людини, особистості педагога-музи-

канта, професіонала, митця і образотворчо-музично-педагогічної реальності.

Прикладну функцію методологічного синтезу логем наукових підходів у дослідженні теоретичних і методичних засад професійного розвитку викладача образотворчого і музичного мистецтв в системі безперервної педагогічної освіти визначено для холістсько-емерджентного підходу, що виник на постнеокласичній науковій платформі та який концентрує ідеї холізму в філософії, психології, педагогіці (А. Адлер, С. Гессен, К. Ясперс, К. Ушинський, Б. Ананьєв, В. Семиченко та ін.) і емерджентності (А. Бергон, М. Каган, Р. Селларс, Ю. Плотинський та ін.). У результаті синтезу раціональних ідей вказаних теорій утворена логема холістсько-емерджентного підходу, що вказує на його науково-теоретичні та методичні можливості в педагогічному дослідженні, зумовлені принципом реінтеграції – таким рівнем взаємодії людини зі Всесвітом, який спричиняє системні взаємооновлення, новоутворення (емердженти) і безперервне відтворення їх цілісності (холізм). За його допомогою теоретичні і методичні засади ПР ВОММ розкриватимуть ціліснооновлювальну сутність формуально-процесуальних зв'язків визначеного феномену як детермінанти цивілізаційних, культурних і особистісних змін, що сама потребує об'єктивного і суб'єктивного коректування у СБПО.

Як висновок, у вітчизняній мистецькій галузі витoki ідеї професіонального розвитку особистості детерміновані історичними традиціями функціонування образотворчо-музично-педагогічної професії, сформованими внаслідок особливостей перебігу цивілізаційних процесів залежно від географічних, етнічних, ідеологічних, економічних, соціальних та інших факторів, що зумовило домінування кваліфікаційної фрагментарності, ідеологічної спрямованості, цільової завершеності професіоналізації педагога мистецьких дисциплін в таких галузях як образотворчо-музичний напрямки й актуалізувало попит на фундаменталізацію теоретично-методичних засад щодо розв'язання проблеми цілісного професійного розвитку викладачів образотворчо-музичного мистецтва в сучасній вітчизняній системі безперервної педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Козир А. В., Кучменко Е. М. Особливості професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін // Час мистецької освіти: традиції і новаторство: 36. тез і матеріалів IV Міжн.-пр. конф. 12-13 квітня 2016 р.

1. Ч. 1. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди / А. В. Козир, Е. М. Кучменко, 2016. – С. 5-7.
2. Козир А. В., Кучменко Е. М. Історіографічний огляд педагогічної професіогенези викладача музичного мистецтва // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: наукове електронне видання – Випуск № 3 / А. В. Козир, Е. М. Кучменко. – Слов'янськ : ДВНЗ «ДДПУ», 2016. – С. 107–116.
3. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія / А. В. Козир. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 378 с.
4. Кучменко Е. М. Культура як світ втілених цінностей / Е. М. Кучменко // Культура України: збірник наукових праць. – Вип. 30. – Харків : ХДАК, 2010. – С. 19–27.
5. Кучменко Е. М. Культура та її трансформаційні виклики / Е. М. Кучменко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 1(30). – С. 33–36.
6. Сегеда Н. А. Гуманітарні ефекти професійного зростання як «людський вимір» реінтеграції особистості викладача музичного мистецтва і професійної реальності / Н. А. Сегеда // Наукові записки: зб. наук. пр. НПУ імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – № 92. – С. 208–216.

Alla KOZIR, Eleonora KUCHMENKO

Kyiv

PEDAGOGICAL COMPONENT OF CONTINUOUS EDUCATION OF TEACHERS IN THE FIELD OF ART

In this article the professional development of teachers in the field of arts and musical arts is discussed. Also the theoretical and methodical foundations of their professionalisation in the system of continuous education are analyzed.

Key words: pedagogy, social and humanitarian knowledge, historiography, musical and artistic arts, professional development, continuous education.

Алла КОЗЫРЬ, Элеонора КУЧМЕНКО

г. Киев

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ БЕСПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ОБЛАСТИ ИСКУССТВ

В статье рассматривается профессиональное становление преподавателей в области художественного и музыкального искусств, анализируются теоретико-методические основы их профессионализации в системе непрерывного образования.

Ключевые слова: педагогика, социогуманитарные знания, историография, музыкальное и художественное искусства, профессиональное развитие, непрерывное педагогическое образование.

Стаття надійшла до редколегії 01.02.2017

УДК 364-787.9-027.561

Вікторія КОРНЕЩУК, Марина ВОЛОШЕНКО

vtory@te.net.ua, marussia_v@ukr.net

м. Одеса

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті обґрунтовано необхідність цілеспрямованого формування в майбутніх соціальних працівників здоров'язберігаючої компетентності, що розглядається як невід'ємна складова їхньої професійної компетентності. Схарактеризовано знання, вміння й навички, що забезпечують здатність фахівця із соціальної роботи витримувати значні психофізичні і емоційні навантаження, адаптуватися і виконувати професійну діяльність повноцінно та кваліфіковано в складних професійних умовах і ситуаціях.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, професійна компетентність, здоров'я, здоров'язберігаюча компетентність.

Професійна соціальна робота є досить складною та багатоаспектною, адже соціальні працівники виконують широкий спектр функціональних обов'язків, що ставлять високі вимоги до рівня їхньої професійної компетентності. Практична діяльність в цій галузі здійснюється в умовах підвищеної психофізичної напруги –

часто соціальний працівник має здійснювати роботу з клієнтами, які знаходяться в складних життєвих ситуаціях, переживають стрес, страждають від насильства, нерідко є представниками неблагополучних верств населення і носіями соціально небезпечних захворювань. Такі професійні ризики можуть викликати деформа-